

Commissiedebat Klimaatakkoord Gebouwde Omgeving – 15 september 2022

Op 15 september staat het Commissiedebat Klimaatakkoord Gebouwde Omgeving gepland. De NVDE geeft u graag aandachtspunten en suggesties mee voor het debat. Deze laten zich samenvatten in de volgende 3 hoofdpunten:

1. **Maak tempo** met het Nationaal Isolatieprogramma, de opschaling en ondersteuning van (collectieve, coöperatieve) buurtaanpak, de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en de vertaling van Transitievisies Warmte (TVW's) naar Warmteprogramma's.
2. **Iedereen moet mee kunnen doen** door onder andere voor een bredere doelgroep een 0% rente lening mogelijk te maken, een notificatieregeling in te voeren binnen VvE's en het mogelijk en toegankelijk maken van lease en/of huurcontracten voor (volledig) duurzame warmte-installaties.
3. **Werk meer normering uit**, naast normering voor (hybride) warmte-installaties is het normeren op de isolatieschil of de algehele energieprestatie van koopwoningen een logische en noodzakelijk vervolgstap. Een [studie van CE Delft](#) laat zien dat met de huidige energieprijzen, de belastingverschuivingen, en bestaand en voorgenomen beleid, de terugverdientijden voor verschillende maatregelen zoals de hybride warmtepomp en zonneboiler maar ook isolatie, significant lager zijn en ver beneden de levensduur van de maatregel ligt; één van de basisvoorwaarden voor normering.

Een programmatische aanpak in de versnelling

In het gepresenteerde Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving (PVGO) zijn de bouwstenen opgenomen voor een langjarig, stabiel en robuust instrumentarium. Met het bestaande en voorgenomen beleid is verduurzamen nu steeds beter mogelijk voor bredere groepen in de samenleving. Daarbij is nog meer aandacht nodig voor mensen met oplopende schulden, in slechte geïsoleerde woningen. De NVDE is blij met het samenhangende kader dat is gezet en de heldere doelen die zijn gesteld. Echter, de huidige situatie vraagt om nóg grotere versnelling en een meer programmatische aanpak met alle betrokkenen, specifiek voor het Nationaal Isolatieprogramma en het collectieve spoor.

- Vanwege de huidige ontwikkelingen – de hoge aardgasprijzen en de urgentie om energieonafhankelijk (van Rusland) te worden – is het noodzakelijk **om vaart te maken met het Nationaal Isolatieprogramma**. De actielijnen met doelstellingen zijn duidelijk, maar het operationaliseren hiervan laat nog op zich wachten. **De NVDE ziet hiervoor een rol voor een nieuw op te richten landelijk coördinatiecentrum dat zich richt op het versneld en centraal werven, opleiden en toewijzen van energiecoaches en energiefixers.**
- Door consortia te vormen per (deel)wijk en samen te werken met collectieven (energiecoöperaties, VvE's maar ook bewonersinitiatieven) is het mogelijk meer schaal te maken, hetgeen efficiencywinst oplevert in de uitvoering. **Benut collectiviteit en ondersteun de collectieve (buurt)aanpak met professionalisering en opschaling, bijvoorbeeld bij collectieve isolatieacties, vraagbundeling en ook bij inzet van energiecoaches en energieboxen. Dit kan door bijvoorbeeld op processen te subsidiëren.**
- **Zet in op het versneld opleiden van mensen en maak daarbij gebruik van nieuwe doelgroepen, zoals de inzet van studenten.** Het Rijk kan hierin regisserend en faciliterend zijn, net zoals in de corona-crisisaanpak. De NVDE roept daarbij het Rijk op om met gemeenten, netbeheerders en marktpartijen te zorgen voor een aanvraagmodel dat makkelijk voor matchmaking kan zorgen tussen vraag en aanbod.
- Slechts 16% van de gemeenten heeft een duidelijk tijdspad voor ogen, met een startjaar en een realisatietermijn, voor de verduurzaming van hun wijken, blijkt uit de [analyse](#) van Netbeheer Nederland. Gelet op de lange realisatietermijnen brengt dit het risico dat de plannen van de gemeente te laat komen om voor 2030 gerealiseerd te worden. **De NVDE vraagt daarom aandacht voor de versnelling van de ondersteuning van gemeenten binnen het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) en pleit ervoor dat gemeenten eind 2023 een uitvoeringsplan gereed hebben voor de wijken die voor 2030 verduurzaamd worden.** Ook de Wet Gemeentelijke Instrumenten warmtetransitie (Wgiw) is een (indirecte) vorm van normering. **De NVDE pleit daarom voor een zo snel mogelijke inwerkingtreding van de Wgiw en het daaraan gekoppelde besluit, zodat gemeenten sneller in actie kunnen komen en het handelingsperspectief voor de betrokken partijen (tijdig) wordt gecreëerd en geborgd blijft (zoals het zorgen voor de benodigde netcapaciteit op laagspanningsniveau).**

Randvoorwaarden voor versnelling:

- De isolatieopgave waarvoor we staan en de urgente situatie die de noodzaak verder aanwakkert, vraagt om 'alles uit de kast' te halen. Het voorfinancieren van duurzame maatregelen maakt het ook mogelijk voor woningeigenaren zonder spaarcenten te gaan verduurzamen. Echter, iedereen kent de kleine lettertjes 'let op: geld lenen kost geld'. **Verklein daarom de psychologische drempel door de voorfinanciering voor een bredere groep eigenaar-bewoners geheel rentevrij te maken, en zorg dat de 0% rente – in ieder geval voor de eigenaar-bewoners met een laag**

inkomen – te allen tijde blijft gehandhaafd ongeacht eventuele rentestijgingen. De urgente situatie vraagt om alle hens aan dek en een breed instrumentarium.

- Iedere woningeigenaar moet in de gelegenheid worden gesteld om te kunnen verduurzamen. Dit is nu nog niet altijd mogelijk. Zo kunnen woningeigenaren binnen een VvE niet direct verduurzamingsmaatregelen nemen omdat zij veelal gebonden zijn aan de 70% instemmingsregel. **Maak het voor de woningeigenaar binnen een VvE mogelijk om te verduurzamen, als er vanuit de VvE geen beweging (mogelijk) is. Dit kan via een notificatieregeling, naar voorbeeld van (het wetsvoorstel voor) de notificatieregeling voor oplaadpunten bij VvE's.**
- De mogelijkheid tot het huren of leasen van een installatie kan een goede aanvullende oplossing zijn waarmee het voor iedereen mogelijk wordt te verduurzamen. **Maak het daarom juridisch mogelijk om een installatie langjarig te kunnen huren of leasen, en maak het daarbij ook mogelijk (voor woning- en vastgoedeigenaren) ISDE-subsidie aan te vragen bij een lease- of huurcontract.**

Met normeren blijven de klimaatdoelen binnen bereik

Een [studie van CE Delft](#) laat zien dat met de huidige energieprijzen, de belastingverschuivingen, en bestaand en voorgenomen beleid, de terugverdientijden voor verschillende maatregelen zoals de (hybride) warmtepomp en zonneboiler maar ook isolatie, significant lager zijn en ver beneden de levensduur van de maatregel ligt; één van de basisvoorwaarden voor normering. In het Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving (PVGO) is een goede mix gekozen van stimuleren, ondersteunen, normeren en beprijzen. De hoge gasprijzen vormen op dit moment al een automatische prijsprikkel tot verduurzaming van de woningen en gebouwen. Verdergaand normeren blijft noodzaak.

- De NVDE is daarom blij met de aangekondigde normering waarbij woningeigenaren vanaf 2026 – op de natuurlijke vervangingsmomenten – worden verplicht om een duurzamer alternatief, zoals een hybride warmtepomp te laten installeren. Hybride warmtepompen, maar ook andere technieken zoals een zonneboiler, kunnen bijdragen aan substantiële vermindering van CO₂-uitstoot in de gebouwde omgeving. Alles valt en staat hierbij met de uitwerking van de normering. De NVDE acht deze haalbaar en efficiënt als aan ten minste deze voorwaarden wordt voldaan:
  - I. **Maak minimaal een hybride verwarmingsinstallatie de norm en onderzoek op welke manier de warmte-installatie – in zijn geheel of productniveau¹ – kan worden genormeerd** waarin ruimte wordt geboden aan

---

¹ Hierbij is de (te onderzoeken) vraag of het sturen op productniveau via de COP (Coefficient Of Performance) voldoende is, omdat de COP niets zegt over hoe de producten in de verschillende opstellingen geplaatst worden en werken. Via de SCOP (Seasonal Coefficient Of Performance) wordt hier wel rekening mee gehouden maar het effect en de impact (in de keten) hiervan is nog onduidelijk.

alle duurzame technieken en wordt voorkomen dat er slecht presterende warmte-opwekkers worden geïnstalleerd waarbij de gasketel nog steeds de boventoon voert.

- II. **Voorkom dat er desinvesteringen worden gedaan door de installatie ‘toekomst-ready’ te maken** en deze verplicht modulair te ontwerpen en installeren. Dit betekent onder andere op voorhand rekening houden met de toekomstige warm tapwatervoorziening, maar ook met de ruimtelijke inpassing in de woning.
- III. **Het is van belang dat de nieuwe normering van hybride warmtepompen wordt meegenomen in de vertaling van de Transitievisie Warmte naar het warmteprogramma** binnen het omgevingsplan vanuit de Omgevingswet. Immers, daar waar woningen worden aangesloten op een warmtenet is het uiterst inefficiënt een hybride warmtepomp te verplichten. Juridische uitsluiting (van de normering) is dan mogelijk op basis van de verkaveling.
- IV. **Maak het voor iedereen haalbaar.** Gezien de stijgende gasprijzen moet het voor iedereen haalbaar zijn om de overstap te maken naar een (volledig) duurzaam alternatief. **Dit kan door o.a. nieuwe financieringsvormen en voldoende continuïteit in het beschikbaar (ISDE) subsidiebudget.**

Een uitgebreider voorstel voor de uitwerking van de normering voor (minimaal) hybride warmte-installaties leest u in [deze notitie](#).

- In het Ontwerp Beleidsprogramma Klimaat staat dat op korte termijn een analyse volgt van aanvullende beleidsopties, waaronder normerend beleid (pag. 11). De NVDE juicht dit toe. Echter, besluitvorming over aanscherping van het Beleidsprogramma is voorzien in het voorjaar van 2023. Dat betekent dat wetstrajecten en verdere concretisering dan nog moeten starten. **NVDE stelt voor dit traject te versnellen: neem uiterlijk in de Klimaatnota dit najaar de urgente aanvullende besluiten, waaronder over het normeren van de isolatieschil of algehele energieprestatie van koopwoningen.**

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) maakt zich sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie door het bundelen van krachten uit de gehele sector. De activiteiten bij meer dan 6000 aangesloten bedrijven vertegenwoordigen nu al een omzet van ruim €41 miljard en meer dan 250.000 werknemers.